ధర్మయ్యగారు డాబా ముందు బంగాళీ పెంకు వరండాలో శివం ఎత్తినట్టు పిచ్చిగా పచార్లు చేస్తున్నాడు. తీవ్రమైన మధ్యాహ్నపు ఎండ తాలూకు ముమ్మరం - ఆయనలోని కోపాన్నీ, చిరాకునీ అధికపరుస్తూంది. ఆయనగారి భార్య, అంటే సుందరమ్మ వంటగదిలో కాఫీ వ్యవహారం చూస్తూంది. ముండమోసి పుట్టింట్లో రాణివాసం చేస్తూన్న వెంకటలక్ష్మి దక్షిణపు గదిలో పందిరి మంచం మీద పడుకొని ఒక ప్రేమ కథ చదువుకొంటూఉంది.

ధర్మయ్యగారి కోపానికీ, చిరాకుకూ కారణం టెయిలర్ వీరభద్రయ్య దగ్గరకు వెళ్ళిన జీతగాడు ఇంకా రాకపోవటమే! ఆయన కోపం కేవలం జీతగాడి మీదే కాదు - ప్రొద్దున పదిగంటలకు రెండు చొక్కాలు కుట్టియిస్తానని చెప్పి మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటైనా ఇవ్వని టెయిలర్ వీరభద్రయ్యమీద కూడాను.

జీతగాడు వొచ్చాడు, వొట్టిచేతులతో. ధర్మయ్యగారు ఎగిరి పడ్డారు.

'నన్ను ఏం చేయమంటారండీ-ఆ భద్రయ్య చొక్కాలు కుట్టనిదే? 'వెంకటయ్య చొక్కాలు కుడుతున్నాను, ఆ తరువాత మీ దొర చొక్కాలు కుడతాను' అంటున్నాడు. మా దొరగారు అర్జంటుగా ఊరికెళ్ళాలయ్యా అని నెత్తీ నోరు మొత్తుకున్నా వినిపించుకోలేదు' అని సంజాయిషీ చెప్పుకున్నాడు జీతగాడు.

కాని ధర్మయ్యకు హృదయంలో హోమ గుండం మండిపోతోంది. వాడు తన చొక్కాలు కుట్టకుండా ఆ వెంకటయ్య చొక్కాలు కుడతాడా? ఎంత అతను ఇంట్లో మిషన్ పెట్టుకుంటే మటుకు—ఎవరిది తొందరో గ్రహించ కక్కర్లేదూ? ఊరంతటికీ ఒక్కడే దర్జీ కావటం మూలాన వాడికి పొగరు తల కెక్కింది... వెంకటయ్య తన విరోధి.

అతను గుడ్డలు ముందు కుట్టి—తరువాత తనవి కుట్టటమా? పది గంటలకే కుట్టి యిస్తానని వాగ్దానం చేశాడుగా? అయితే యేం వెంకటయ్య గుడ్డలు ఇచ్చి 'ముందు వాటి కుట్టు' అని శాసించి వుంటాడు. అయితే మాత్రం తన వాగ్దానాన్ని వాయిదా వేయుటమా? తను సహించ రాదు...

ధర్మయ్యగారు వెంటనే జీతగాడి చాత వీరభద్రయ్య దగ్గర్నుంచి గుడ్డలు తెప్పించాడు. షావుకారూ, ఊళ్ళో పేరుగలవాడూ ధర్మయ్యగారు కావటం వలన, వీరభద్రయ్య భయపడుతూ వొచ్చి ఆలస్యానికి కారణాల్ని వివరించు కున్నాడు. వెంకటయ్యగారు రెండు చొక్కాలిచ్చి అర్జంటుగా కుట్టమన్నా రట. ఆయన ఇంట్లో మిషన్ పెట్టుకున్న కారణాన ఆయన ఆజ్ఞను కాదనలేక పోయాడట. ఆ సంజాయిషీని ధర్మయ్య గారు లక్ష్యపెట్టలేదు.

ఆ మధ్యాహ్నమే ధర్మయ్యగారు పెట్టె అడుగున ఉన్న చొక్కా ధరించి తన పనిమీద మరో గ్రామం వెళ్ళారు. మరునాడు వస్తూవస్తూ ప్రక్కన మైలు దూరంలో ఉన్న పాలెంనుంచి టెయిలర్ మస్తాన్‌ను తీసుకువచ్చాడు ధర్మయ్య. అతన్ని తన డాబా ముందుగదిలో మిషన్ పెట్టుకోమన్నాడు; తన పలుకుబడిలో ఉన్నవారి అందరి చాతా పుష్కలంగా గుడ్డలు యిప్పిస్తాననికూడా చెప్పాడు. టెయిలర్ మస్తాన్ ఎగిరి గంతేసి, మరు నాడే ఒంటెద్దు బండిమీద మిషన్ తీసి కొనివొచ్చి ధర్మయ్యగారి డాబాలో చేరాడు. ముందుగా ధర్మయ్యగారి ఆ రెండుచొక్కాలే కుట్టాడు. ధర్మయ్య గారు అప్పుడు మీసాలు సవరించు కుంటూ, వీరభద్రయ్య అహంకారానికి తగిన శాస్తి జరిగిందని గర్విస్తూ, విరోధి వెంకటయ్యమీద పగదీర్చుకున్నానని తృప్తిపడుతూ - ఆనంద పడ్డారు.

★

కొత్తగా వొచ్చిన టెయిలర్ మస్తాన్ చాల కొద్ది కాలంలోనే పాత టెయి లర్ వీరభద్రయ్యకు వొత్తిడి తగ్గించాడు. మస్తాన్ ఆడవాళ్ళ జాకెట్లు, పిల్లల గౌన్లూ కొత్త ప్యాషన్స్‌తో కుట్టడం చాత—అవి చాల మందిని ఆకర్షించాయి. మగవాళ్ళకు కూడా బుష్ షర్టులూ, ఓపెన్ షర్టులూ, అమెరికన్ జాకెట్‌లూ కుట్టడం మొదలెట్టాక హైస్కూలుకు పోయే విద్యార్థులంతా మస్తాన్ మీదనే మోజు పడ్డారు. ఊరు చిన్నది కావడం చాత అంతకు ముందు వీరభద్రయ్య ఒక్కడే టెయిలర్. అతను పూర్వ కాలపు వాడు. నవీన ప్యాషన్లుపెట్టి కుట్ట టం అతనికి బాగా రాదు. కనుక మస్తాన్ ఖ్యాతి త్వరలోనే ఊరంతా పాకింది. వెంకటయ్య మతాలోని వాళ్ళుకూడా, కొంతమంది పిల్లకాయలు తమ తల్లి తం డ్రుల మాటల్ని వినకుండా, మస్తాన్‌కే గుడ్డలు ఇవ్వ సాహసించారు.

ధర్మయ్యగారికి తను చేసిన పని ఎంతో ఉత్తమంగా అగపడుతూంది. ఆయన అప్పుడప్పుడూ తీరిక ఉన్న సమ యాల్లో మిషన్ దగ్గిర కూర్చుని కబు ర్లాడుతూ ఉంటాడు.

మస్తాన్ రోజూ సాయంత్రం తన

ఊరు వెళతాడు. మరునాడు ఉదయం భోజనంచేసి, మధ్యాహ్ననికి టిఫిన్‌లో భోజనం తెచ్చుకొని తింటాడు. సుందరమ్మగారు కూర, మజ్జిగ యిస్తుంది.

రెండుమాసాలు గడిచేప్పటికి మస్తాన్ ఆ పల్లెకు బాగా పాతబడ్డాడు. అతనికి రాబడి చాల సంతృప్తి కరంగా ఉంది.

అప్పుడప్పుడూ మధ్యాహ్నం వేళలో ధర్మయ్యగారి కూతురు వెంకట లక్ష్మి మస్తాన్ గదిలోకి వొస్తుంది. మస్తాన్ గుడ్డలు కత్తిరిస్తూంటే చూస్తూ వుంటుంది. 'ఆ జార్జిట్ సిల్కు గుడ్డ ఎవరిది? ఆ పట్టు పరికిణీ డాక్టరుగారి చిన్న కూతురిదా? ఆ చుక్కల రవిక మునసబుగారి భార్యదా? ఆ ఖద్దరు సిల్కుషర్టు ఎవరికి? ఆ నల్ల ప్యాంటు గుడ్డ మునసబుగారి కొడుక్కా?'-మొదలైన ప్రశ్నలు వేస్తూ, మస్తాన్ చాత తగిన సమాధానాలు చెప్పించుకుంటూ వుంటుంది. అప్పుడప్పుడూ మస్తాన్‌ను నవ్విస్తుంది. తానూ నవ్వుతుంది.

ఆరోజు మధ్యాహ్నం వెంకటలక్ష్మి ఏమీ తోచక మస్తాన్ మిషన్‌దగ్గరకు వొచ్చింది. మస్తాన్ బడలికచాత చాప మీద పడుకొని నిద్రపోతున్నాడు. వెంకటలక్ష్మి ద్వారంలో నిలబడి అట్లాగే రెండు నిమిషాలపాటు పరీక్షగా మస్తాన్ వంక చూసింది - గంగానదీ తీరాన్ని స్ఫురింపజేసే అతని హృదయవైశాల్యమూ, నిండుగా, నిశ్చింతగా, ఆకర్షణీయంగా, అందంగా ఉండే అతనిముఖమూ - ఆమెను అమితంగా ఆకర్షించాయి. తనకు తెలీని ఒక విధమైన మోహంలాంటి ఆవేశం ఆమె శరీరాన్ని ఆవరించింది. విధి విలాసం వల్ల అణచబడ్డ ఆమెలోని యవ్వనపు కోర్కెలు రెక్కలు విప్పుకొని, త్రాళ్ళు త్రెంచుకొని విముక్తి పొందేందుకు ఉధృతంగా పోరు సల్పనారంభించాయి.

మస్తాన్ ఎంత అందమైనవాడు! అతని ముఖమూ, అతనిజుట్టూ, అతని రొమ్ములూ—ఎంత ముచ్చటగా ఉన్నాయి! మనిషి ఎంత నిర్మలం!

అతనివంకే చూస్తో వెంకటలక్ష్మి సింగర్ మిషన్ ప్రక్కనే కూర్చుంది.

ఒక్కమూలుగు మూలుగుతూ మస్తాన్ అటు కదలి పడుకున్నాడు. ఏదో తియ్యని ఆలోచనలో ఉన్న వెంకట లక్ష్మి స్టూల్ మీద నుంచి చివుక్కున లేచింది. గదిలోంచి వెళ్ళబోయింది. ఆమె తడబడే కాళ్ళకు ఆయిల్ కేన్ తగిలి చిన్న శబ్దం కావడం చాత మస్తాన్ లేచాడు. గదిలోంచి వెళ్ళే వెంకట లక్ష్మిని చూసి నిద్ర మత్తుతో త్రాగిన వాడి స్వరంతో- 'ఎవరది?' అన్నాడు.

'నేనే!' అంటూ వెంకటలక్ష్మి మళ్ళీ గదిలోకి వొచ్చింది.

మస్తాన్ కళ్ళు నులుముకొని 'కూర్చోండి' అని గుడ్డలు కత్తిరించనారంభించాడు. 'ఎవరిదా జాకెట్టు?' అన్నది వెంకటలక్ష్మి -

'రామయ్యగారి కోడలిదండీ'

'అర్గాండీ వాయిల్ లాగా ఉంది.'

'అవునండీ!'

ఇట్లాగే వాళ్ల సంభాషణ సాగుతూ వుంటుంది రోజూ. అప్పుడప్పుడూ ఆ ఆ గొందిలోని ఆడవాళ్ళు ఒకళ్ళు ఇద్దరు తమ పిల్లల జడగుడ్డల నిమిత్తం వొచ్చి-మస్తాన్‌తో కబుర్లాడి పోతూంటారు.

క్రమేపీ మస్తాన్ ధర్మయ్యగారి

కూతురు వెంకట లక్ష్మి చేష్టల్ని గమనిస్తూ రాసాగాడు. ఆమె తన వంక చూసే చూపుల్లోనూ, మాటి మాటికీ తన గదిలోకి వొచ్చి తనని మాట్లాడించే విధానంలోనూ, తన ఎదుటే కూర్చుని నిర్లక్ష్యంగా నవ్వటంలోనూ, పైట జారిన విషయంకూడా గమనించకుండా తనని నవ్వించటంలోనూ, ఏమైనా పిండివంటలు చేసుకుంటే తనకి చిన్న జీతగాడి చాత పంపించటంలోనూ - మస్తాన్ గ్రహించిన దేమిటంటే,-తన మీద ఆమెకు అదో రకమైన మోజు ఉన్నదని. పై పెచ్చు ఆమె విధవనే విషయంకూడా తెలుసుకున్నాడు.

వెంకట లక్ష్మి మెరపు తీగలాంటి మనిషి. ఆమె అందానికి తగిన అవయవ సౌష్ఠవం, ఆమె నిత్యమూ ధరించే మామిడి పిందెల నెక్లెస్ ఆమె సహజ సౌందర్యాన్ని ద్విగుణీకృత పరుస్తుందనటంలో అతిశయోక్తి ఏమీలేదు. ఆమెను చూడటంతోనే మస్తాన్‌కుకూడా వొళ్ళు పులకరించటం జరుగుతూన్నది; కానీ ధర్మయ్యగార్ని చూసీ, ఆయన తనకు కల్పించిన జీవనాధారాన్ని గుర్తించీ, ఆయనకు ఊళ్లో పెద్ద మనిషిగా, మర్యాదస్తునిగా, గౌరవ కుటుంబీకునిగా ఉన్న ప్రతిష్ఠను తెలుసుకొనీ,—ఆమె విషయంలో 'సాహసం' తలపెట్టేందుకు జంకుతున్నాడు.

కాని ఎలప్రాయపు జవ్వని కనుసైగ జేసీ, చిరునవ్వునవ్వీ, వొళ్లు విరుపువిరచీ, ప్రణయ సౌఖ్యానికి కాలు దువ్వుతూంటే—పురుషత్వంగల ఏ మగవాడు,—సంఘమూ, నీతి, పరువూ, మర్యాదా, అపచారమూ, భయమూ, తప్పూ అనుకుంటూ కళ్ళుమూసుకొని వెనక్కి పారిపోతాడు? స్త్రీ కనుచూపులోని తీపి కోసం, స్త్రీ సాంగత్యంలోని స్వర్గం కోసం, స్త్రీ చిరునవ్వులోని కైపుకోసం—ఎంతమంది రాజ్యాలు ఒడ్డలేదు? ఎంతమంది తమ జీవితాల్ని అంకితం చేయలేదు? ఏమైనా తను వెంకట లక్ష్మినుంచి అనుభవాన్ని సంపాదించ వలసిందే! తనని వాంఛించి, తనకోసం అనుక్షణమూ తపిస్తూ, తనను పొందేందుకు ఆమె అట్లా ఆరాట పడుతూంటే — తను అమాయకునిలా, ఏమీ చాతగానివాడిలా, పురుషత్వం చచ్చిన దద్దమ్మలా తప్పించుకు తిరగడం ఏం సబబు? స్త్రీ చేత 'చవట' అనిపించుకోవడం కంటె మరొక అవమానం పురుషుడికి ఏముంది? ధర్మయ్యగారు తనని ఏమైనాచేయనీ, లోకం తనని ఎట్లానైనా నిందించనీ, — తను మటుకు వెంకటలక్ష్మి దృష్టిలో 'చవట'గా తయారు కాకూడదు—అనుకున్నాడు మస్తాన్.

ఆ మధ్యాహ్నం వెంకటలక్ష్మి తనను రాచుకుంటూ పోతూంటే - వెనగ్గావెళ్ళి, మస్తాన్ కౌగలించుకున్నాడు. వెంకటలక్ష్మి ఆ స్పర్శకు లోకొన్ని మైమరచింది.

మస్తాన్ తనలో ఉద్రేకపు తుఫాన్ చెలరేగటంతో—తన ఆనందానికి అనువుగా ఆమెను కౌగిలిలో ఇముడ్చుకొని, పెదాలు కమిలిపోయేట్టు ముద్దుపెట్టుకున్నాడు.

ఆ ప్రణయసౌఖ్యంలో ఇంకో మెట్టు ఎక్కేందుకు మస్తాన్ ఆ ఉద్రేకపు పిచ్చిలో ప్రయత్నించేలోగా — వెంకటలక్ష్మి, అది పన్నెండుగంటల పట్టపగలని తెలుసుకొన్నదై ఆ విపరీత సాహసా

న్నుంచి తప్పించుకొని బయటపడింది. తాత్కాలికంగా మస్తాన్ నిరాశ చెందాడు. ఎర్రనైన కోర్కె చప్పగా జారిపోవాల్సినస్థితి ఏర్పడేప్పటికి అతనినరాలు అఘోరకమైన బాధకు గురి అయినాయి.

కాని ఆ మరునాడు మధ్యాహ్నం, టైయిలర్ మస్తాన్ వెంకటలక్ష్మి నుంచి నిజమైన అనుభవాన్ని పొందాడు. ధర్మయ్యగారు పొలం వెళ్ళారు. ఆయన పెద్ద కొడుకూ పోలాన ఉన్నాడు. రెండో కొడుకు హైస్కూలుకు వెళ్ళాడు. సుందరమ్మగారు మునసబుగారింటికి 'అప్పడాలు' చేయటానికి వెళ్ళింది. పోతే ఇంట్లో ఒక్క వెంకటలక్ష్మి!

మస్తాన్ సాహసం చేశాడు. వెంకటలక్ష్మి ఆ ఇంటి గౌరవాన్నీ, పరువునూ తన కోర్కెకు బలిగా సమర్పించింది.

'తన బ్రతుక్కి ఇంత సౌఖ్యమా?' అనుకున్నాడు మస్తాన్.

★

'నీ మెడలో నెక్లెస్ ఏమైందే?'

'రాత్రి స్నానంచేస్తూ గదిలో డ్రాయరు సొరుగులో పెట్టానమ్మా.' అన్నది వెంకటలక్ష్మి.

'అటువంటి ఖరీదుగల వస్తువులు డ్రాయర్లో పెట్టుకుంటారటే?' ఆశ్చర్యపోయింది సుందరమ్మగారు.

'దక్షిణపు గదిలోకి పోవటానికి బద్ధకం వేసి అక్కడ పెట్టానమ్మా!'

సుందరమ్మగారు వెంటనే వెళ్ళి, ముందు గదిలోని డ్రాయరున్న పరీక్షించింది. డ్రాయర్లో నెక్లెస్ లేదు. ఆవిడ గుండెలు దడదడ లాడినై. ఒక్క గంతున వెంకటలక్ష్మి దగ్గరకు వొచ్చింది.

'ఏమే నెక్లెస్ డ్రాయర్లో లేదే!'

'ఆఁ! నిజంగానే!' వెంకటలక్ష్మి పరుగెత్తుకుంటూ వెళ్ళి డ్రాయరంతా వెతికింది. అల్మరాలోనూ లేదు.

'నీ బుద్ధి మండి పోనూ! అసలు అక్కడ ఎందుకు పెట్టావే? అది పదిమంది నడిచే గది కదే! నీకు మతి ఎట్లా లేక పోయిందే..?' అని తల్లి కేకలు వేస్తూంటే, గుడ్లు అప్పగించి చూస్తూ వూరుకుంది వెంకటలక్ష్మి.

ఆ విషయం కాస్తా ధర్మయ్యగారి చెవినకూడా పడింది. అది పన్నెండువందల రూపాయల విలువ కలది. ఎవరి మనస్సు చివుక్కుమనదు? ధర్మయ్యగారి అభిప్రాయం-దొంగ ఎవరో కనుక్కొని గట్టిగా శిక్షించాలి.

ముందుగా అందరి కళ్ళూ చిన్న జీతగాడైన రాముడిమీద పోయినాయి. వాడికి ఆ గదిలోకి నిరభ్యంతరమైన ప్రవేశం ఉంది. అంతకు మినహాగా ఎవర్నీ అనుమానించేందుకు ఆస్కారం అగపడలేదు. ఆరు గంటలు కాకముందే టైయిలర్ మస్తాన్ ఆ ఇంట్లోంచి వెళతాడు. వెంకటలక్ష్మి రాత్రి ఎనిమిది గంటలకు కానీ స్నానం చేయలేదు. అయినా మస్తాన్ ప్రవర్తనమీద ఆ ఇంట్లో ఎవ్వరికీ ఏ విధమైన దురభిప్రాయం లేదు.

చిన్న జీతగాడ్ని పిలిచాడు ధర్మయ్యగారు. 'ఏరా, నెక్లెస్ ఎక్కడ దాచావురా?' అని గర్జించాడు ధర్మయ్య.

'నె.. క్... లె...స్!'

'అమ్మాయి, ముందు గది డ్రాయర్లో పెట్టిందట రాత్రి. ఉదయం నువ్వు ఆ గది పాచివూడ్చావు కదూ?'

తల ఆడించాడు భయంతో, వాడు.

'నువ్వు తీయలేదూ ఆ నెక్లెస్? నిజం

చెప్పు. లేకపోతే నిన్ను నిలువునా పాతి పెడతాను. అది పన్నెండు వందలరూపాయల విలువ కలది. చెప్పు. నిజం చెప్పు. లేకపోతే 'పసుపుబియ్యం' పెట్టించి నీచేత నిజం కక్కిస్తాను. అబద్ధం చెప్పావా కడుపుఉబ్బి చనిపోతావు. లేకపోతే పోలీసులకు అప్పగిస్తాను. వాళ్ళే లాఠీలతో నీచేత నిజం చెప్పిస్తారు'

'నాకేమీ తెలియదండీ! నేనేం చేసుకుంటానండీ?' అన్నాడు వాడు ఏడుస్తూ.

అట్లాగైతే వాడు నిజం చెప్పడని ధర్మయ్యగారు చింతబరిక చేతిలో పట్టుకున్నాడు. కాని రాముడు ఒకేమాట మీద ఉన్నాడు. ధర్మయ్యగారు ఈత చువ్వలు తెప్పించాడు. చువ్వలు విరిగేట్టు కొట్టాడు. ఆ దృశ్యం చూడలేక వెంకటలక్ష్మి పడమటి ఇంట్లో కూర్చుంది. పెడబొబ్బలుపెట్టి ఏడుస్తూ రాముడు చివరకు—'నిజం చెబుతాను' అన్నాడు.

ధర్మయ్యగారు కొట్టడం ఆపివేశాడు.

సుందరమ్మగారు భర్తవంక నెక్‌లెస్ దొరికినంత ఆశగా చూసింది.

రాముడు సాధ్యమైనంత వరకు ఏడ్పు దిగమింగుకున్నాడు. నిజం చెప్పటానికి సాహసించాడు.

'నిన్న...నిన్న సాయంత్రం అమ్మాయిగారు...ఆ నెక్‌లెస్ మెడలోనుంచి తీసి ...మస్తానుకు యిస్తూంటే నేను కిటికీలోంచి చూశాను...'

'ఆఁ!' ధర్మయ్యగారు అదిరి పోయారు. సుందరమ్మగారికి గొంతులో పచ్చి వెలక్కాయ ఇరుక్కున్నట్టయింది.

ధర్మయ్యగారు గజగజ లాడిపోయారు. చేతిలోని ఈత చువ్వతోనే పడమటి ఇంట్లోకి, అమ్మాయి దగ్గరకువెళ్ళాడు, ప్రళయరూప రుద్రుడై — సుందరమ్మ భర్త పాదాల్ని చుట్టవేసికొంది.

'అది పసిపిల్ల. తెలియక చేసింది. దాని మీద మీరు చేయి చేసుకుంటే— నేను బావిలో పడతాను' అందా ఇల్లాలు.

ధర్మయ్యగారు ఏం చేయలేకపోయారు. కోపాన్ని అణచుకొని చిన్న జీతగాడు రాముడికి పదిరూపాయల కొగితం ఇచ్చి, కొట్టిన దెబ్బల్ని మర్చిపొమ్మని గంభీరంగా అన్నాడు. 'ఈ విషయం నువ్వు ఎవ్వరిదగ్గరా అనవొద్దు. అన్నావంటే నీ ప్రాణాలు ఎగిరిపోతాయి. జాగ్రత్త!' అని హెచ్చరించాడు. రాముడు తల ఆడించాడు—ఎవ్వరితోనూ చెప్పనని.

మస్తాన్ మళ్ళీ ధర్మయ్యగారి ఇంటికేసి రాలేదు. ధర్మయ్యగారు ఆ నెక్‌లెస్ కోసం మస్తాన్‌ను వెతికి పట్టుకోనూ లేదు. ఆయనగారు చిన్న జీతగాడు రాముడిమీదే తగిన శ్రద్ధ తీసుకున్నారు.

వెధవచొక్కాలు సకాలానికి రాలేదనీ, మస్తాన్‌లాటి వాడికి జీవనాధారాన్ని కలిగిస్తే జరిగింది—ఇది! ఎవరిమీదనో కసి తీర్చుకోబోయి, తనకన్ను తానే పొడుచుకున్నాడు...ఇంకా నయం. వెంకటలక్ష్మికి ఏ కడుపో రాలేదు. తాను చేసిన తప్పుకు ఆ పన్నెండొందల పదీ అపరాధం అని సరిపెట్టుకున్నాడు.

మస్తాన్ మళ్ళీ ఆ ఊరు రాకపోవడాన్ని గురించి పుకార్లు చెలరేగినాయి గానీ—ఆ పుకార్లు వెంకటలక్ష్మి పాతివ్రత్యపు విలువకు ఎటువంటి న్యూనతనూ కలిగించలేదు. కాని ఆ రహస్యం ఇంకా బయట పడలేదు; పడదు కూడాను. ఎందుకంటే, ఆ మరుసటి సంవత్సరమే మనూరికం వొచ్చి రాముడు చనిపోయాడు. ★